De reis van Oma Agnes Smeets –Naus in mei-augustus 1940.

Geschreven door Mariet P.J. Camp-Smeets Sterksel. Najaar 2016 (Tressan Fr.)

Wat er aan vooraf ging:

Toen in 1925 hun boerderij in Egchel (Helden Limburg) afbrandde heeft Herman Naus voor zijn gezin een oude boerderij opgeknapt in Neerkant. Na vijf jaar is hij overleden. Oma Naus-Peeters bleef met vier jongens en twee meisjes achter. Onze moeder was ten tijde van de brand drie jaar. Haar jonge leven werd getekend door die gebeurtenissen. Hoewel zij op school mooie punten had voor inzet en ijver liet men haar een klas doubleren.

Was Oma Maria een struise en kranige tante die zich de kaas niet van het brood liet eten, haar dochter Agnes daar en tegen een verlegen en timide meisje. Het besluit om haar voor een betrekking in aanmerking te laten komen had moeder Naus genomen zodat zij daarvoor een degelijke (interne) opleiding voor dienstbode kon gaan volgen op kasteel Bouvigne in Breda. Oma Maria Naus- Peeters wilde voorkomen dat haar dochter, zoals haar twee zussen, bij Duitse herenboeren voor slechts kost en inwoning moest gaan werken. (Eind negentiende eeuw waren van het gezin waar zij uit kwam al een broer en zus (Helena, zuster Alcantara) geroepen om het klooster in te gaan. Dan moesten andere kinderen gewoon gaan werken).

De dreigende oorlog in de jaren dertig hing als een donderwolk boven het dagelijks leven in Nederland.

De opleiding op Bouvigne, Breda:

In 1939 startte de opleiding met 65 meisjes van degelijke katholieke huize , veel van hen uit de zuidelijke provincies Brabant en Limburg.

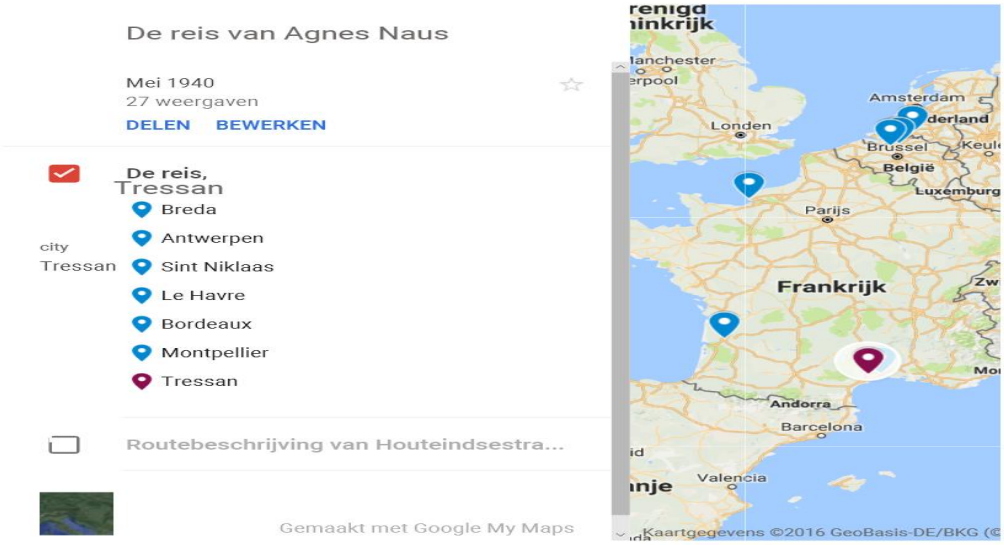
Maar dan valt Duitsland in mei 1940 Nederland binnen. De burgemeester van Breda, waar kasteeel Bouvigne onder valt, had op 12 mei een proclamatie uitgesproken waarmee hij de evacuatie van zijn stad in gang zette.

De vlucht:

Te voet gingen de inwoners van Breda naar Antwerpen en St. Niklaas. De meisjes en begeleidsters werden vervolgens opgevangen in de OLV-school in St. Niklaas. Vóór hun voortzetting van de reis is er nog bombardement op plein waar de meisjes verbleven, waarbij doden vielen. Met een (vee)-trein werden zij naar Le Havre vervoerd, waar ze – naar achteraf bleek- gelukkig te laat arriveerden: de boot naar Engeland was al vertrokken en later zou bekend worden dat deze boot is getorpedeerd.

(Lange tijd ontbrak ieder teken van leven van deze meisjes, waardoor hun familieleden dachten dat ze omgekomen waren. Onder andere ging het gerucht dat ze op een boot naar Engeland zijn gebombardeerd en verdronken.)

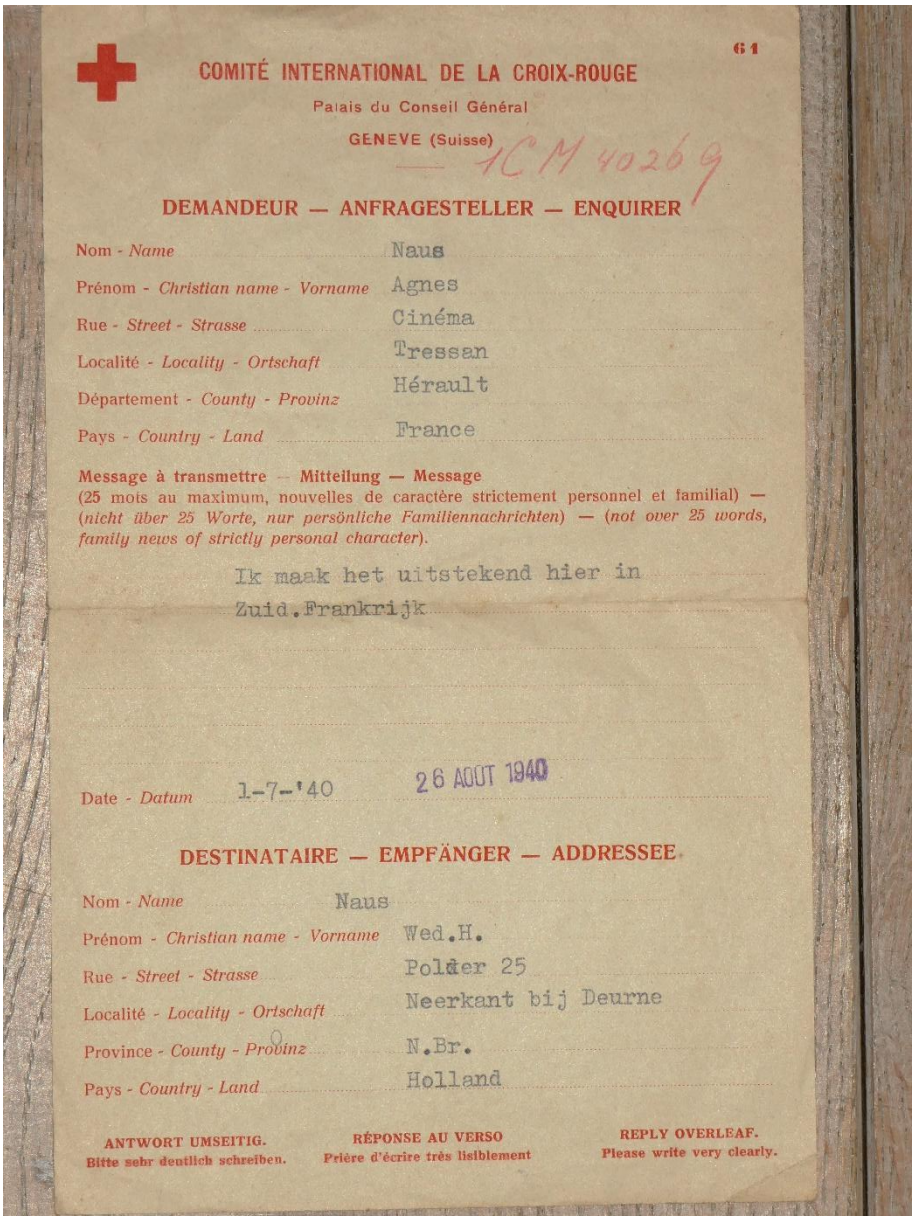
Hun reis werd vervolgd naar Bordeaux en vervolgens naar Montpellier. Vandaar werden de 'vluchtelingen' naar opvangadressen vervoerd. Het dorp Tressan in de L'Herault kreeg (na 12 reisdagen) de ruim 60 meisjes en begeleidsters uit Bouvigne toegewezen. Enkele meisjes vonden onderdak bij Franse families en de anderen werden in een school ondergebracht. Deze school diende soms als bioscoop en soms als zaal voor evenementen.

De tv uitzending:

Op 24 april 2008 heeft de VPRO een uitzending van het programma “Andere Tijden” gewijd aan de vlucht uit Breda.

In dit programma komen twee medeleerlingen aan het woord Jeanne Steinbusch en Annie de Wit. Zij hebben indertijd de foto genomen. Jeanne heeft exact hetzelfde Rode Kruisbericht in haar hand als ze in beeld komt, dat wij ook hebben.

61

COMITÉ INTERNATIONAL DE LA CROIX-ROUGE
Palais du Conseil Général
GENEVE (Suisse)

ICM 40269

DEMANDEUR — ANFRAGESTELLER — ENQUIRER

Nom - *Name* Naus
Prénom - *Christian name - Vorname* Agnes
Rue - *Street - Strasse* Cinéma
Localité - *Locality - Ortschaft* Tressan
Département - *County - Provinz* Hérault
Pays - *Country - Land* France

Message à transmettre — Mitteilung — Message
(25 mots au maximum, nouvelles de caractère strictement personnel et familial) — (*nicht über 25 Worte, nur persönliche Familiennachrichten*) — (*not over 25 words, family news of strictly personal character*).

Ik maak het uitstekend hier in
Zuid.Frankrijk

Date - *Datum* 1-7-'40 26 AOUT 1940

DESTINATAIRE — EMPFÄNGER — ADDRESSEE

Nom - *Name* Naus
Prénom - *Christian name - Vorname* Wed.H.
Rue - *Street - Strasse* Polder 25
Localité - *Locality - Ortschaft* Neerkant bij Deurne
Province - *County - Provinz* N.Br.
Pays - *Country - Land* Holland

ANTWORT UMSEITIG. Bitte sehr deutlich schreiben. — RÉPONSE AU VERSO Prière d'écrire très lisiblement — REPLY OVERLEAF. Please write very clearly.

Tijdens hun verblijf in Tressan hielden de meisjes zich bezig met bidden, wandelen, vlierbessenjam maken. Onderhandelingen over hun terugkeer naar Nederland resulteerden in een actie om hen per BBA-bus terug te rijden: op 18 augustus 1940. In Nederland werd Ome Drees naar Breda gestuurd om zijn zus op te halen.

Op zoek naar sporen: september 2016:

Nu we de papieren van " ons mam" verder aan het bekijken zijn hebben Wim en ik besloten om eens in Tressan te gaan kijken wat daar van deze bijzondere vlucht is gearchiveerd.

Tressan ligt in het departement L'Herault, midden tussen de wijngebieden op een kilometer of 40 van Montpellier.

Als we 's middags in Tressan aankomen (19 september 2016) gaan we al vast even in het dorp rondkijken. Het huidige Tressan is een ingeslapen dorpje, waar het lijkt of de tijd heet stilgestaan.

Drie dames op een bankje, qua leeftijd gelijkend op ons mam, als ze nog in leven zou zijn, spreken we aan. We krijgen een bijzonder verhaal van een van hen. Zij weet nog van de situatie in die tijd: hoe moest een dorpje van 300 inwoners voor zoveel mensen onderdak regelen! Er is niet veel veranderd in de wereld…..

De dame direct naast me wist er nog veel over te vertellen.

Twee van de meisjes Liesbeth en Mia, werden bij haar ouders ondergebracht. Nog enkele families hadden ruimte voor individuele opvang. Verreweg de meesten werden in de voormalige school/bioscoop/ dorpshal opgevangen.

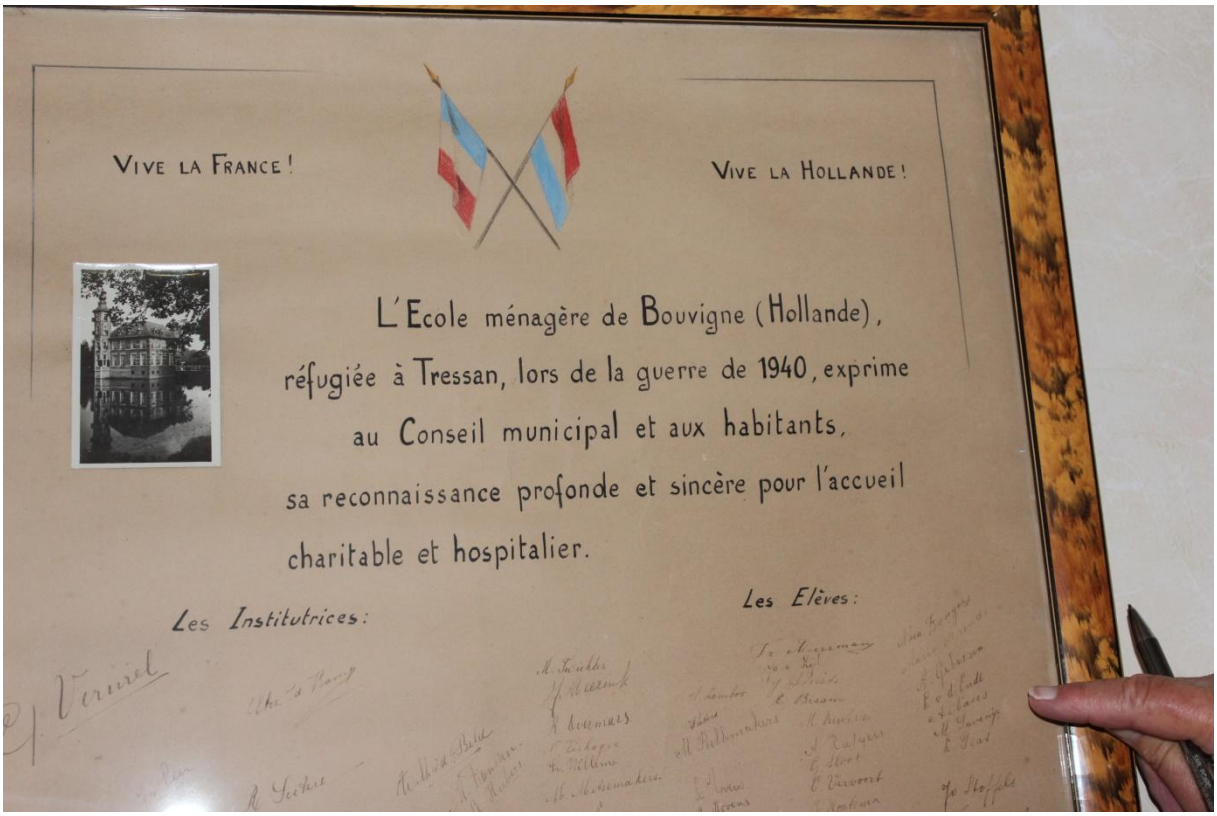
Ook nu is het gebouwtje weer in gebruik als school.

Mevrouw vertelt ons ook dat er in het gemeentehuis, de trouwzaal, een plaquette aan de muur hangt met alle namen van de meisjes.

Dan brengt de volgende dag de ambtenaar van de ‘Mairie’ ons, na een zeer geïnteresseerd gesprek door de twee medewerksters van de gemeente, naar de zaal waar de plaquette hangt.

Op de plaquette staat de naam van ons mam in de laatste rij, achteraan; bescheiden en onopvallend zoals we haar kennen.

Vertaling: "De huishoudschool van Bouvigne (Holland), gevlucht naar Tressan, tijdens de tweede wereld oorlog in 1940, bedankt diep en oprecht de gemeente en haar inwoners, voor de hartelijke en gastvrije ontvangst".

Er gebeurt niet veel in het kleine dorp; het enige is dat er af en toe Nederlanders komen om te zien wat er nog in het gemeentearchief is te vinden van deze evacuées. Aan het pleintje in het dorp achter de Mairie heeft zich een Amsterdammer gevestigd. Gewoon om er te wonen; gelukkig geen chambre d'hôte of bed en breakfast.

Toch is er niet veel te vinden over hoe de meisjes het beleefd hebben. Daar ons mam nooit wilde praten over haar verblijf vermoeden wij dat ze er een onaangename herinnering aan heeft. Wat er tijdens de reis mogelijk gebeurde – zoals het bombardement in St Niklaas, de onzekerheid over het hebben van drinken en eten, de vieze mestwagons waarin ze vervoerd werden; maar ook het lastiggevallen worden door jongens in het dorp. Het zijn allemaal dingen die zij absoluut niet kon verdragen. Het heeft kennelijk een diepe indruk op haar gemaakt.

Zeer voorzichtig en timide en vooral niet op de voorgrond staan. Het zijn deze karaktertrekken die wij als kinderen van haar kennen.

Nawoord:

Haar familiegeschiedenis en deze oorlogservaringen hebben haar gevormd tot wat zij was.

Ze wilde er niet aan herinnerd worden; laat staan zelf naar een reünie gaan of spontaan verhalen over haar ervaringen.

Wij zijn blij dat we deze reis hebben gemaakt om een beetje van haar achtergrond te leren kennen. Jammer dat het nu pas zover is.

Voor onze moeder was dit overigens niet de laatste oorlogservaring. Eenmaal weer thuis werd de studie niet voortgezet: een moestuin werd aangelegd en zij onderhield die samen met Ome Drees. Ondertussen ging de bezetting van Nederland door.

Geschreven door Mariet P.J. Camp-Smeets Sterksel. Najaar 2016 (Tressan Fr.)

In de zomer/ najaar van 1944 werd de Duitse bezetter vanuit het zuiden (Belgie) aangevallen. Liggend in de vuurlinie werd de Astense Peel geëvacueerd naar het centrum van het dorp Asten. Bij deze 'vlucht' werd de boerderij onbeheerd achtergelaten. Een beetje schamele kleding en kostbare bezittingen werden meegenomen naar de veilige schuilplaats.

Bij terugkeer was natuurlijk het een en ander verdwenen: sprankelend witte beddenlakens hingen aan de lijn bij boerderijen aan de rand van Neerkant…….

Of zich tijdens deze evacuatie vervelende incidenten hebben voorgedaan heeft zij nooit verteld.

